

identified the following components in the structure of educational activities: professional psychological and pedagogical knowledge, professional teaching skills, professional psychological positions and attitudes of a teacher, personal characteristics that ensure obtaining professional knowledge and skills. The main components of teaching should be the following: scientific and objective, psychological, educational, and cultural and educational components, and basic professional skills – research, design, structural, organizational, communicational and educational.

The content of vocational and educational activities is the creation of conditions for self-development, self-realization, self-education.

Key words: *teacher, activities, educational activities, content, structure, functions, components activities.*

РЕПУТАЦІЯ, АВТОРИТЕТ, ПРЕСТИЖ, ІМІДЖ ЯК СКЛАДОВІ ПРОФЕСІЙНОГО СТАТУСУ ВЧИТЕЛЯ

УДК 37.013.78

Васильєва С.О.

В статье проанализированы термины «репутация», «авторитет», «престиж», «имидж». Выявлены их общие и отличительные черты. Общим для этих понятий является то, что они зависят от профессионализма, нравственных качеств личности учителя. К особенностям можно отнести цель и результат формирования этих понятий.

Ключевые слова: *профессиональный статус учителя, репутация, авторитет, престиж, имидж.*

REPUTATION, CREDIBILITY, PRESTIGE, IMAGE OF THE PROFESSIONAL STATUS OF TEACHERS

Vasylieva S.O.

The article analyzes the term «reputation», «authority», «prestige», «image». Their common and distinctive features are identified. Common to these concepts is that they depend on the professionalism and moral qualities of the individual teacher. The special features include the purpose and result of the formation of these concepts.

Keywords: *professional status of teachers, reputation, credibility, prestige and image. Reputation, credibility, prestige, image as constituents of a teacher's professional status*

Входження України в світове співтовариство зумовлює необхідність перегляду пріоритетних напрямів підготовки молодих спеціалістів, одним з яких є виховання гідного молодого покоління здатного бути конкурентоспроможним у сучасних економічних умовах. Саме тому вивчення розвитку та формування професійного статусу вчителя, який є необхідною складовою розвитку сучасної педагогічної науки, є актуальною проблемою сьогодення.

Розглядаючи професійний статус вчителя як положення яке займає вчитель в суспільстві (педагогічному колективі, системі освіти), що визначається

результатом його професійно-педагогічної діяльності, є зовнішнім проявом внутрішніх характеристик: професійного володіння педагогічними знаннями, вміннями, здібностями, педагогічною технікою які формують авторитет, повагу, престиж учителя в соціумі, колективі, громаді, серед учнів та батьків.

Зазначимо, що це поняття тісно пов'язане з такими термінами як авторитет та престиж, але існують дуже близькі поняття, які також впливають на професійний статус вчителя – це репутація та імідж. Вважаємо, що всі ці поняття: (репутація, авторитет, імідж, престиж) є невід'ємними складовими професійного статусу вчителя, тому потребують детального аналізу та визначення спільних та відмінних рис. Всі зазначені терміни з одного боку близькі за розумінням з іншого мають свої особливі риси. *Метою* даної статті – проаналізувати та визначити спільні та відмінні риси таких понять як “репутація”, “авторитет”, “імідж”, “престиж” як складових професійного статусу вчителя.

Питання іміджу досліджували такі науковці як М. Варданян, С. Горин, А. Мармаза, Г. Марченко тощо. Вивченню репутації вчителя присвячені роботи С. Горина, С. Сергєєва тощо. До авторитету вчителя звертались: Ш. Амонашвілі, М. Кондрат'єв, Б. Ліхачов, А. Макаренко, В. Сухомлинський та ін. Всі праці присвячені вивченню окремих понять, а не їх порівнянню та знаходженню загальних та відмінних рис, а також розглянути ці поняття як частини єдиного поняття “професійний статус вчителя”, тому нами було обрано зазначену тему статті.

Репутація – це спільна думка про якість, достоїнства, недоліки особистості, яка “складається з асоціацій, образів у різноманітний спосіб, але вона єдина. Вона цілком визначається минулим, а не теперішній чи майбутнім” [5, с. 73]. Згідно з соціологічним підходом до розуміння поняття “репутації особи”, зазначимо, що репутація репрезентує інституційний престиж і описує стратифікацію в рамках соціальної системи організації чи галузей.

Згідно з таким підходом, репутація є показником легітимності: вона уособлює відповідність нормам і очікуванням в інституційному полі.

Репутація вчителя – це сформована в суспільстві думка про гідність та недоліки певного вчителя [12, с. 213]. Вона залежить від спілкування з батьками, друзями, колегами від дій та вчинків які відображаються в поведінці вчителя. Отже, в основі професійної репутації вчителя є його поведінка щодо учнів, колег, адміністрації тощо. Вміння вирішувати педагогічні ситуації, які виникають у сфері професійної діяльності та в спілкуванні. Вона залежить від дій, слів, вміння враховувати інтереси не лише власні, а й інших людей. Репутація вчителя формується роками, а втратити її можна швидко наприклад, вчасно не вирішити питання, не дотримавши обіцянки, вчасно не виконавши завдання; проявом неповаги до співбесідника тощо.

Професійний статус вчителя прямо пропорційний репутації вчителя: чим вище репутація вчителя, тим вище професійний статус. В свою чергу, репутація прямо пропорційно взаємопов'язана з авторитетом вчителя, який також є складовою професійного статусу. Він являє собою високо ціновані якості, якими довколишні люди наділяють викладача та дегермінують їх покору без переконань або покарань [12, с. 214]. Авторитет вчителя серед колег, учнів може зростати та зменшуватися залежно від дій. Він може базуватися на формаль-

ному становищі вчителя; особистісних якостях вчителя, стилі поведінці. С. - Резник, О. Вдовіна зазначають, що істинний авторитет вчителя є заслуженою повагою, яка базується на таких складових як знання, попит, розум, довіра, вимогливість, турбота, високі особистісні якості, креативність, лідерський потенціал, стійкий пізнавальний інтерес, багатий емоційний досвід, почуття власної гідності [12, с. 214; 8, с.267].

Він формується завдяки професійній діяльності вчителя, його інтелектуальним та загальнолюдським якостям. Відмінною рисою при формуванні авторитету є вплив зовнішніх факторів: ЗМІ, батьків, літературних джерел, державних проектів установ, шкільні заходи тощо. Наступною особливою рисою авторитету є те, що він тісно пов'язує професійні та особистісні якості педагога, але більшу перевагу мають саме особистісні якості. Окрім того, для кожного суб'єкта педагогічного процесу певні особистісні якості мають власну цінність [1]. В основі авторитету лежить престиж. Цей термін використовували в США приблизно з 1920 року в межах дослідження професійної нерівності як критерій статусу професії серед показників соціальної стратифікації [7, с. 239]. Престиж (від франц. *prestige*, початкове значення – чарівність; від лат. *praestigium* – ілюзія, обман почуттів) – це авторитет, повага, довіра [3, с. 535]. Престиж – повага, якою в громадській думці користується та чи інша професія, посада, рід занять [8, с. 138]. У психологічному аспекті вважають, що термін «престиж» має французькі корені: *prestige* – авторитет, вплив, міра визнання суспільством заслуг індивіда; результат співвіднесення соціально значущих характеристик суб'єкта зі шкалою цінностей, що склалася в цій спільності.

Необхідно підкреслити, що престиж залежить від системи норм, цінностей, прийнятих у суспільстві чи певній соціальній групі. Зазначимо, що поняття норми та цінності не тотожні. Норми – це правила, вимоги, побажання й очікування відповідної (схваленої суспільством) поведінки [8, с. 79].

Л. Уорнер одним із перших використав поняття «професійний престиж», зазначивши, що і професійний престиж визначається системою цінностей у суспільстві та сприймається у світі функціональної важливості різних професій [14, с. 239]. Отже, в своєму дослідженні говорячи про престиж ми будемо мати на увазі і авторитет як його складову, оскільки професійний статус впливає на людину через авторитет, престиж як показники статусу. Маючи певний професійний статус, який виражається в престижі, члени соціуму відповідним чином ставляться до людини, і, навпаки, людина, усвідомлюючи свій професійний статус, певним чином буде свої взаємини з соціумом.

Поняття «авторитет», «репутація», «престиж» тісно взаємопов'язана з «іміджем» викладача.

Сьогодні термін «імідж» є полідисциплінарним, він використовується в філософії, соціології (Е. Гоффман, Т. Климова, О. Попова, І. Федоров та ін.), психології (А. А. Каложний, І. Кріскунова, В. Маценко та ін.), педагогіці (А. Бусигіна, А. Череднякова тощо), тому існує безліч визначень поняття «імідж».

Імідж (від англ. *image* – образ) – це сукупність уявлення суспільства про те, яким повинен бути індивід відповідно до свого статусу [2]. Аналізуючи довідково-енциклопедичну літературу (Б. Бім-Бад, П. Павленюк, А. Кравченко та ін.), зазначимо, що імідж розглядають з точки зору мистецтва управління

враженням. У політичних науках імідж являє собою набір певних якостей, які люди асоціюють з певною індивідуальністю та наявністю лідерських якостей [15, с. 3]; імідж – уявлення про людину, яке засноване на його зовнішньому вигляді, навичках, манері говорити, менталітеті, вчинках. Нам більш опанує останнє визначення поняття імідж. Аналізуючи літературні джерела, можемо зазначити, що, імідж тлумачиться досить широко і співвідноситься з такими категоріями, як “натура”, “манера”, “маска”, “авторитет”, “престиж”, “статус” тощо.

В педагогіці проблема іміджу розроблена досить слабо. За цією тематикою здійснено декілька дисертаційних досліджень: М. Апраксина, М. Вардана, Л. Попова, А. Чередыкова тощо, і низка видань А. Бусигіна, Ю. Косякіна та ін., які присвячені переважно вивченню іміджу викладача професійної школи.

В основі поняття “імідж” лежить явище стереотипізації яке полягає у здатності людей та вчителів, зокрема, зашифровувати інформацію, наділяючи останніх певними ролями, та порівняння конкретного вчителя з ідеалом, прийнятим у суспільстві.

У масовій свідомості громадськості імідж осіб певної професії, в тому числі і вчителя, формується через уявлення за допомогою системи зв'язків з громадськістю: публіситі, реклами, пропаганди, засобів масової інформації тощо.

Імідж можливо свідомо формувати через цілеспрямовану діяльність, яка вміщує самопізнання, самовираження, самовдосконалення в особистісному та професійному аспектах. Управління процесом створення іміджу здійснюється через цикл послідовних видів діяльності: аналіз власного іміджу та формулювання проблемного поля, цілепокладання, прийняття іміджевого рішення, моделювання іміджу, корекцію та моніторинг сприйняття оновленого образу [9]. Важливим для побудови іміджу є емоційне сприйняття оточуючих вчителя, а також емоційний вплив вчителя на них. В залежності від емоційного впливу виділяють негативний та позитивний емоційний імідж. Імідж вчителя – це перш за все внутрішнє «Я», яке повинно відповідати образу професії. Позитивний імідж вчителя базується на володінні вчителем моральністю та позитивних загальнолюдських якостях. В той час як негативний емоційний імідж викликають такі якості особистості як заздрість, презирство, зневага, страх [9, с. 268].

Науковці по-різному співвідносять поняття «авторитет», «репутація» та «імідж», як поняття, які вклучають один одного, або як невід'ємні складові один одного. Нам більш імпує думка, що імідж і репутація мають різні цілі: імідж спрямований лише на представлення себе, управління враженням через власний облік який можна формувати; тоді як репутація – спрямована більш на оточуючих (учнів, колег, батьків), та пов'язана з результатами діяльності, досягненнями в минулому, тобто її слід заслужити. Імідж спрямований на те, щоб викликати певне ставлення. Репутація сама по собі вже є певним ставленням, оцінкою об'єкта. Імідж спрямований на створення враження особливості суб'єкта, його відмінності від інших; створює певні напрями домислювання, спрямований на майбутній контакт; створює певні умови майбутньої взаємодії, тісно взаємопов'язані з роботою уяви; не обов'язково змінюється при зміні репутації; приймається певною аудиторією, тому залежить від неї. Репутація виступає оцінкою інших дій конкретного суб'єкту;

обумовлює майбутні стосунки, виходячи вже з минулого досвіду; має чітко визначений характер ставлення до особистості: позитивно, негативно чи нейтрально; існує незалежно від аудиторії.

Загальними рисами для цих понять є те, що вони належать одній людині; порівнюються з стереотипами, прийнятими в суспільстві, на їх формування великий вплив мають ЗМІ. Зазначимо, що імідж, репутація та авторитет в основі сприйняття оточуючими мають співставлення з їх очікуваннями, з певними сформованими ідеалами (стереотипами), а вони у кожній людині власні, окрім того певні елементи “іміджу”, “репутації”, “авторитету” набувають значущості в залежності від конкретних обставин та ранжуються оточуючими в залежності від цих обставин, тому і сприйняття та взаємовідносини між особами носять особистісний характер. Всі зазначенні особливості притаманні всім учасникам педагогічного процесу та реалізуються у взаєминах вчитель-учень; учитель – батьки, вчитель – вчитель, вчитель – адміністрація тощо.

Т.Федорів [15] вважає, що категорія іміджу є провідною при описуванні репутації. Ми не погоджуємось з твердженням про те, що поняття іміджу є найбільш комплексним поняттям, таким, що включає репутацію та авторитет як невід’ємні складові. Розуміючи процес формування іміджу як один з інструментів репутаційного менеджменту, хочемо наголосити, що ці поняття мають різні цілі. Імідж спрямований на управління враженнями, репутація та авторитет пов’язані з повагою, престижем, достовірністю, довірою людині. На наш погляд при формуванні професійного статусу вчителя чи іншого фахівця, найбільш вагомим фактором виступає репутація, але її створення неможливо без іміджу, як і створення авторитету неможливо без репутації та іміджу. Імідж виступає засобом створення репутації та авторитету, але він не завжди знаходиться в прямій залежності від них.

Сьогодні система професійного та післядипломної освіти педагогів приділяє достатню увагу підвищенню кваліфікації вчителя, але недостатньо приділяє уваги саме формуванню іміджу педагога: який поєднує у собі зовнішню привабливість, хороші манери, володіння адекватною самооцінкою і розвинутою «Я – концепцією».

Один із шляхів підвищення професійного статусу – формування власного статусного образу – іміджу. Тобто вважаємо, що сьогодні майбутнім вчителям необхідно надавати систему уявлень про людину, стиль та форму її поведінки. Зовнішній вигляд і поведінка людини залежать від вимог професії та системи відносин у колективі [9, с. 267]. Імідж є способом особистісної та професійної самопрезентації вчителя, він є засобом управління увагою учнів, людей. Він відображає внутрішню сутність вчителя, що транслюється зовні, тобто це публічне “Я” вчителя, яке складається з пізнання себе, емоційної оцінки себе, поведінкового ставлення до себе.

Отримання певної репутації вчителем процес триваліший на відміну від створення іміджу, окрім того імідж можна легко змінювати на відміну від репутації. Формування іміджу вчителя не є і не може бути прямою функцією ЗМІ, але відображення вчителя ЗМІ є результатом діяльності самих вчителів.

Створенні певної репутації вчителя обумовлюють певні очікування оточуючих від нього.

Вважаємо, що для створення умов позитивного сприйняття вчителя всіма суб’єктами виховного процесу, створення між ними атмосфери партнерства

необхідно забезпечити їх знаннями зі створення позитивного образу вчителя. Слід наголосити, що репутація вчителя в суспільстві та окремого вчителя в певному колективі значною мірою залежить від збігу очікувань оточуючих та якості виконання повсякденних функцій вчителя.

Викладене вище дає підстави зробити такі висновки: імідж вчителя є зовнішнім індивідуальним або колективним уявленням, тоді як репутація – це уявлення взаємодіючих суб'єктів засноване на результаті праці вчителя, та включає в себе імідж; репутація є прямим результатом всієї діяльності вчителя, включно з добросовісністю, повагою до учнів, їх інтересів, порядністю у справах тощо. Всі поняття, які були розглянуто, значною мірою формуються на основі стереотипів і очікуваннях суспільства та оточуючих, а також на основі зовнішніх проявів дій, вчинків вчителя, які формують його поведінку. Об'єктами іміджу, репутації, авторитету виступають конкретні особи – вчителі. В результаті дослідження дійшли висновку, що імідж є важливою складовою при створенні репутації, авторитету, престижу вчителя; Відмінними рисами іміджу та репутації є те, що, імідж вчителя це – одномоментне враження внаслідок правильно вибудованого образу, комунікації; в той час як репутація формується внаслідок спостереження за діяльністю вчителя протягом тривалого часу та на основі аналізу результатів його діяльності, зіставлення оцінок авторитетних експертів. Зазначимо, що певні елементи “іміджу”, “репутації”, “авторитету”, “престижу” набувають значущості в залежності від конкретних обставин та мають особистісний характер.

Література

1. Андриади И.П. Сущность содержания авторитета учителя (кандидат педагогических наук, доцент (г. Москва). Федеральное государственное учреждение. Государственный научно-исследовательский институт информационных технологий и телекоммуникаций» State Institute of Information Technologies and Telecommunications. [Электронный ресурс] доступ: <http://lu000.klemschooll.edusite.ru/p5aa1.html>
2. Большая Советская Энциклопедия / (В 30 томах). [Гл. ред. М. Прохоров] - Изд. 3-е. М.: Советская Энциклопедия. Т.24. – 1976. – 608 с.
3. Бусыгина, А. Л. Профессор – профессия: теория проектирования содержания образования преподавателя вуза / А. Л. Бусыгина. – Самара : ГП «Перспектива»; Изд-во СамГПУ, 2003. – 198 с.
4. Варданын М. Р. Имидж педагога как фактор здоровьесбережения субъектов образовательного процесса в основной школе: автореф. канд. пед. наук: 13.00.01 / Варданын М. Р. – Омск, 2007. – 24 с.
5. Горин С. В. Имиджелогия и репутациология: сходство и отличия / С. В. Горин // Корпоративная имиджелогия. – 2008. – № 1. – С. 72-77.
6. Косякин Ю. В. Элементы построения имиджа преподавателя профессиональной школы / Ю. В. Косякин // Среднее профессиональное образование. – 2008. – №8. – С. 69–70.
7. Кравченко А. И. Культурология: словарь / А. И. Кравченко. – М. : Академический Проект, 2000. – 671 с.
8. Мармаза А. И. Имидж как способ профессиональной социализации руководителя ученого заведения // Педагогіка і психологія формування твор-

чої особистості: проблеми і пошуки: Збірник наукових праць. под ред. Т.И. Сущенко. - Вип. 33(86). - Запоріжжя.

9. Марченко Г. И. Имидж в политике / Г. И. Марченко, И. А. Носков. – М. : Владос, 1997. – 206 с.

10. Почепцов Г. Г. Имиджология / Г. Г. Почепцов. – 2-е изд. – К. : Рефл-бук, 2002. – 704 с.

11. Преподаватель вуза: технологи и организационной деятельности: учеб. пособ./ Под ред. д-ра экон. наук, проф. С. Д. Резника. – 3-е изд., доп и перераб. – М. : ИНФРА-М, 2011. – 361 с. – (Менеджмент в высшей школе), 2013. – 652 с.

12. Сергеева, С. В. Интеграция содержания педагогических дисциплин в условиях высшего профессионального педагогического образования / С. В. Сергеева // Известия высших учебных заведений. Поволжский регион. Гуманитарные науки. – 2006. – №3. – С. 341–349.

13. Социологический словарь: словарь / Н. Аберкромби, С. Хилл, Б. С. Тернер; пер с англ под ред. С. А. Ерофеева. – М. Экономика, 1999. – 418 с.

14. Федорів Т.В. Співвідношення понять “імідж” та “репутація” у державному управлінні. Кандидат філологічних наук, докторант кафедри державного управління і менеджменту НАДУ. [Електронний ресурс] доступ: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej13/txts/Fedoriv.pdf>

REPUTATION, CREDIBILITY, PRESTIGE, IMAGE OF THE PROFESSIONAL STATUS OF TEACHERS

Vasylieva S.O.

Abstract. In this article terms «reputation», «authority», «prestige», «image» are considered. The common features are revealed. The commonality of these concepts is that professional status of teachers depends on professionalism; external factors influence the formation of these concepts. They depend on the accepted stereotypes in society. Differences of the concepts are the purpose and result of using them. So the image of a teacher is an external individual or collective representation which obviously forms the personality, while reputation is an idea of interacting entities based on the result of teacher's acts, it is closely associated with the image, and the authority of a teacher is his influence over a student; it is based on prestige.

All considered concepts are formed on the basis of stereotypes and expectations of society and others, as well as on the external manifestations of teacher's actions, they depend on teacher's behavior. Objects of the image, reputation and authority are specific individuality of teachers. The study concluded that the image has essential step in creating reputation, authority, prestige of a teacher. Peculiarities of the image and reputation is the fact that the image of a teacher forms with the first impression of his character, while reputation forms by observing his activities for a long time and is based on the analysis of his actions and performance, comparing estimates of authoritative experts. Some elements of the «image», «reputation», «authority», «prestige» gain significance depending on the circumstances and personality traits.

***Keywords:** professional status of a teacher, reputation, authority, prestige and image.*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-ОСВІТЯН

УДК: 378-159.1

Галіцян О. А.

У статті представлено аналіз стану проблеми використання проектних технологій у системі підготовки майбутніх фахівців-освітян. Проектні технології обгрунтовано в контексті активізації самостійної роботи студентів-майбутніх учителів.

***Ключові слова:** педагогічна технологія, проектна технологія, майбутні фахівці галузі освіти.*

ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ПРОЕКТНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПОДГОТОВКЕ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ СФЕРЫ ОБРАЗОВАНИЯ

В статье представлен анализ проблемы использования проектных технологий в системе подготовки будущих специалистов сферы образования. Проектные технологии обоснованы в контексте активизации самостоятельной работы студентов – будущих учителей.

***Ключевые слова:** педагогическая технология, проектная технология, будущие специалисты сферы образования.*

FEATURES OF PROJECT TECHNIQUES USE IN THE PROCESS OF WOULD-BE TEACHERS' TRAINING

The article is devoted to the features of project techniques use in the process of would-be specialists-teachers training.

***Keywords:** educational technology, project technology, would-be education experts.*

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю всебічних і системних досліджень сфери освіти на основі інтеграції та поєднання зусиль різних наукових галузей, спрямованих на вироблення найбільш ефективних, як особистісних так і суспільних інноваційних освітніх стратегій. Поява державних стандартів загальної, середньої спеціальної і вузівської освіти формують ситуацію суміщення дослідницької домінанти у вивченні системи неперервної педагогічної підготовки у напрямку способів збільшення міри суб'єктності майбутніх спеціалістів у процесі свого саморозвитку, а також вивчення процесів саморегуляції в системі професійного становлення і пошуку інноваційних технологій підготовки. Значно менше уваги приділяється безпосередній розробці інваріантної структури змісту підготовки, ізоморфній реальній проблематиці професійно-педагогічної діяльності на кожному з етапів професійного становлення [2]. Специфіка та напрями підготовки майбутніх фахівців-освітян, змістове наповнення освітнього середовища, в межах якого здійснюється особистісне й професійне становлення студента-майбутнього вчителя (фактори,